

Асваенне адчужэння

У канцы лістапада беларуская зона адчужэння — а дакладней, пэўныя тэрыторыі Палескага дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка (ПДРЭЗ) — афіцыйна адкрылася для турыстаў. Новыя для Беларусі турыстычныя маршруты ўжо апрабавалі шаснаццаць экскурсійных груп, кожная — ад пяці чалавек.

Карэспандэнты «Звязды» таксама адправіліся ў зону адчужэння, каб на свае вочы пабачыць, чым прывабліваюць гэтыя тэрыторыі, а таксама даведацца, ці небяспечныя такія «вылазкі» і колькі яны каштуюць.

Маршруты пастаянна дапрацоўваюцца

Пасля катастрофы на ЧАЭС больш як 22 тысячы жыхароў найбліжэйшых беларускіх вёсак пакінулі свае дамы. Тут можна паразважаць пра тое, як адна страшная падзея можа спыніць час. Практычна ў кожным закінутым будынку засталіся некранутымі бытавыя прадметы, карты, музычныя інструменты. Напрыклад, у сэрцы запаведніка — вёсцы Пагоннае — мёртва стаяць Дом культуры з лозунгам «Няхай жыве камунізм — светлая будучыня чалавецтва!», школа, крама і інш.

— Цікавасць да наведвання зоны існавала заўсёды. І забаронамі мы гэтага не вырашым. Тым больш ва Украіне ўжо з дзясятка гадоў праводзяць экскурсіі. Усё роўна, канешне, залазяць так званыя сталкеры (тыя, хто наведвае і даследуе закінутыя месцы. - **Рэд.**). Гэта хавае ў сабе небяспеку. Па-першае, можна напаткаць дзікіх звяроў, а па-другое, гэтыя людзі не ведаюць, дзе які ўзровень радыяцыі. А ёсць і законапа-слухмяныя людзі, якія хацелі паглядзець, але не маглі. На радаўнічныя выхадныя трапіць у зону адчужэння можна без спецыяльнага пропуску, толькі адзначыўшыся на КПП. Летасьда нас прыехала каля чатырнаццаці тысяч чалавек. Таму мы вырашылі ўзаконіць наведванне і наладзіць бяспечныя маршруты, — сказаў **Пётр НІКАЛА-ЕНКА**, намеснік начальніка Дэпартамента па ліквідацыі наступстваў

катастрофы на ЧАЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях.

ДАРЭЧЫ. Палескі дзяр-жаўны радыяцыйна-эка-лагічны запаведнік — тэта вялікая гаспадарка з асаблівым парадкам. Адказнасць за незакон-нае пранікненне сюды імгненна можа перарас-ці з адміністрацыйнай у крымінальную.

Паводле слоў спецыяліста, першапачаткова ў запаведніку намечаны з дзясятка маршрутаў, але цяпер абкатаныя два. Першы праходзіць праз вёскі Дронькі і Пагоннае. Другі — праз Выграбную Слабоду і пасёлак Сонечны. Маршруты, дзякуючы пажаданням турыстаў, пастаянна дапрацоўваюцца. Падчас экскурсіі гід расказвае пра мясціны, людзі могуць паглядзець на адселеныя вёскі, зайсці ў пустыя хаты.

Час у гэтых мясцінах нібы спыніўся

Наша экскурсія пачына-ецца з праходжання КПП «Бабчын». Тут мы сядзем у спецыяльны аўтобус (допуск свайго транспарту за-баронены), дзе супрацоўнік запаведніка праз тучную сувязь паведамляе пра мясцо-васць.

Па дарозе ў Дронькі на-ведваем спецыяльную ферму, дзе разводзяць коней. Тут можна паглядзіць ма-ленькіх жарабят і адчуць сябе ў жывой сельскай мясцовасці.

Маршрут да выселенай вёскі пралягае праз густы лес. Нам пашчасціла пабачыць з аўтобуса лася і зайца — тую маленькую частку біяразнастайнасці, якая іс-нуе ў запаведніку. Дарэчы, у зімовы час тут можна на-ведаць і зубрагадавальнік.

Першы пункт маршруту — вёска Дронькі — згадваец-ца ў пісьмовых крыніцах з XVIII стагоддзя! Да катастрофы тут жылі 232 чалавекі, якія вымушаныя былі пакінуць свае хаты 4 мая 1986 года.

Тут захаваліся будынкі былых жылых дамоў, школы і крамы. Унутры кожнага збудавання — свае напаміны пра мінулае: старыя вучнёўскія сшыткі, абрыўкі часопісаў і газет, туфлікі і раскіданы посуд. Мёртвая цішыня і пустата гэтых мясцін

мімаволі навявае экзістэнцыяльныя думкі і выклікае ўзрушальныя пачуцці: уся-го адзін дзень можа кардынальна і назаўсёды змяніць тысячы жыццяў.

Другая вёска — Пагоднае — перажыла спачат адну трагедыю: падчас Вялікай Айчыннай вайны яна была цалкам спаленая. Жыхары пабудавалі хаты, Дом культуры, школу, дзіцячы садок, бібліятэку, бальніцу і г. д., але не на доўгі век. Вёска была цэнтрам саўгаса «Перамога сацыялізму». Да чарнобыльскай катастрофы тут жылі і працавалі 1053 чалавекі.

На дошцы для аб'яў каля Дома культуры вісіць падыржавелы партрэт Пушкіна. З якога часу — невядома. Унутры будынка, дзе ў аглушальнай цішыні разпораз чуеш, як падаюць паслядажджавыя кропелькі з дзіравай столі, на велізарнай для сельскай мясцовасці сцэне валяюцца расцяжкі, што віншуюць з Першамаем і прадказваюць вялікую камуністычную будучыню...

Пасля Пагоннага турысты першага маршруту едуць у вёску Краснаселле, дзе з вышкі могуць убачыць чацвёрты энергаблок, а завяршаецца экскурсія ў выселеных Аравічах.

Другі маршрут ідзе праз вёскі Выграбная Слабада, іучын і закранае пасёлак Сонечны, дзе нават захаваліся шматпавярховікі.

Попыт — сярод палякаў

Экскурсавод і знаўца закінутых мясцін Пётр Філон раіць таксама наведаць вёску Жэрднае, бо там добра захаваліся хаты са спрадвечна палескім побытам. Але ж потым дадае: «Там вельмі шмат радыяцыі, тэта ўжо для аматараў!» Дарэчы, Філон арганізуе экскурсіі для турыстаў са снежня. Гаворыць, беларусаў яшчэ не вазіў.

— Найбольшы попыт — сярод замежнікаў, асабліва кавяцця палякі, — пацвярджае словы экскурсавода Пётр Нікалаенка — Зараз плануецца візіт васямнаццаці чалавек з Нідэрландаў, адзінкава цікавяцца амерыканцы, расіяне і немцы.

Падчас праходжання маршруту мы і напатка-лі трупы польскіх турыстаў. Студэнт-электратэхнік Адам гаворыць, што ў беларускай зоне адчужэння яго

прываблівае некранутая прырода і самабытнасць.

— Я не баюся радыяцыі, бо яна ёсць паўсюль, але тут яе трохі больш, — па-дзяліўся паляк, які аддаў за двухдзённую экскурсію (віза ўключана ў кошт) 1700 злотых - каля 9300 беларускіх рублёў.

Беларусь! могуць наведаць «зону» значна танней: адна экскурсія на труп ад пяці чалавек каштуе каля 340-350 рублёў. Можна прыехаць і аднаму, але ж сума такая, як і на групу.

«Адна экскурсія небяспечная, як і авіяпералёт»

Спецыялісты запаведніка расказваюць, што на самыя забруджаныя ўчасткі турысты не дапускаюцца. Паводле слоў супрацоўнікаў, доза радыяцыі за дзень экскурсіі (7-8 гадзін) супастаўляецца з адным авіяпералётам. Але работнікі нагадваюць, што самастойна наведаць зону адчужэння ўсё ж не варта.

— Нягледзячы на тое, што прайшоў перыяд паўраспаду радыенуклідаў, на сёння радыяцыйная абстаноўка ў запаведніку застаецца складанай. Зона адчужэння мае высокую мазаічнасць, тут няма сярэдніх паказчыкаў. Тобок у адным месцы можа быць павышаны фон, у другім — эмаль «чысты», — раскажаў Максім КУДЗІН, намеснік дырэктара Палескага дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка па навуковай частцы.

Ён адзначае, што пры пад'ёме пылу радыяцыйнай можна надыхацца больш, чым у спакойнае надвор'е. Але ў арганізм інгаляцыйным спосабам яны паступаюць «у тысячы разоў меншымі дозамі, чым пры ўжыванні забруджаных прадуктаў харчавання».

— Самая забруджаная частка запаведніка — навуковая станцыя «Масаны» за 12 кіламетраў ад энергаблока. Па колькасці цэзію забруджанасць у 1 кюры ўжо ўлічваецца як радыяцыйная небяспека, а там пры максімальнай шчыльнасці — да 470 кюры на кіламетр квадратны. Там людзі працуюць у асноўным вахтавым метадам. Але ёсць абсалютна чыстыя паводле гамапатоку ўчасткі. Усё мазаічна, — раскажаў спецыяліст.

На працягу экскурсіі супрацоўнікі запаведніка клапацяцца пра

тое, каб арганізаваць максімальнуюбяспеку для кожнага турыста. Тут выдаюцца сродкі засцярогі, дазіметры, спецадзенне (для тых, хто сабраўся падняцца на раней згаданую вышку). Пасля наведвання зоны адчужэння кожнага турыста правяраюць на паверхневае забруджванне (абутак, адзенне, рукі).

Тым не менш кожны сам павінен клапаціцца пра сябе і выконваць у радыяцыйнай зоне элементарныя правілы.

ПАРАДЫ:

► надзявайце закрытыя вопратку і абутак;

► нічога не бярыце з заражаных тэрыторый;

► не распальвайце агню і не курыце;

► прытрымлівайцеся трупы (нават у хатах можна напаткаць дзікіх жывёл);

► па вяртанні адразу памыйце вопратку і абутак, прыміце душ.

Дар`я СПЕВАК

Источник: Звязда. – 2019. – 26 красавіка (№ 79). – С. 4, 13 (дадатак: Мясцовае самакіраванне).